DOI: https://doi.org/10.35774/econa2025.01.712 JEL classification: Q12, Q18, D23, O13
UDC: 338.43:631

Олександр ШЕВЧЕНКО
аспірант,
Державний біотехнологічний університет, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ МОТИВАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Анотація

У статті досліджено теоретико-прикладні засади удосконалення мотиваційного механізму розвитку фермерських господарств в Україні в умовах трансформації аграрного сектору. Обґрунтовано, що мотиваційний механізм фермерського господарювання не може зводитися лише до матеріального стимулювання, оскільки його зміст охоплює економічні, інституційні, соціальні, організаційні та технологічні чинники. Доведено, що розвиток фермерських господарств залежить від поєднання державної підтримки, доступу до фінансових ресурсів, цифровізації управлінських процесів, розвитку людського капіталу, розширення кооперації та формування прозорого нормативного середовища. Особливу увагу приділено ролі Державного аграрного реєстру, програм державної підтримки, фінансових інструментів, інноваційних технологій і переробки сільськогосподарської продукції як складових мотивації аграрного підприємництва. Визначено, що цифровізація, точне землеробство, управління даними, розвиток дорадництва та підвищення підприємницьких компетентностей фермерів є важливими передумовами переходу від екстенсивної моделі виробництва до інтенсивної моделі сталого розвитку. Розкрито значення євроінтеграційного напряму державної аграрної політики, що передбачає адаптацію фермерських господарств до європейських стандартів якості, безпечності, екологічності та прозорості господарювання. Запропоновано структурну модель мотиваційного механізму розвитку фермерських господарств, яка поєднує фінансові, інституційні, інноваційні, соціальні та ринкові стимули. Зроблено висновок, що ефективне удосконалення мотиваційного механізму можливе за умови синергії державної політики, саморозвитку фермерів, цифрової трансформації, кооперації та орієнтації на продукцію з вищою доданою вартістю.

Ключові слова: фермерські господарства; мотиваційний механізм; аграрний сектор; державна підтримка; цифровізація; фінансування; євроінтеграція; сталий розвиток

Вступ

Трансформація аграрного сектору України зумовлює необхідність переосмислення підходів до розвитку фермерських господарств як важливої організаційно-економічної форми аграрного підприємництва. Фермерські господарства забезпечують не лише виробництво сільськогосподарської продукції, а й зайнятість сільського населення, підтримку локальних продовольчих ринків, збереження господарської активності громад та формування підприємницької культури в сільській місцевості. Водночас їх розвиток ускладнюється обмеженим доступом до фінансування, нестачею сучасної техніки, недостатнім рівнем цифрових компетентностей, нестабільністю ринкового середовища та потребою адаптації до

© Олександр Шевченко, 2025

Отримано: 06.02.2025 р. **Рекомендовано до друку:** 22.02.2025 р. **Опубліковано:** 26.03.2025 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Як цитувати: Шевченко О. Удосконалення мотиваційного механізму розвитку фермерських господарств в Україні в умовах трансформації аграрного сектору. *Економічний аналіз.* 2025. Том 35. № 1. С. 712-761. DOI: https://doi.org/10.35774/econa2025.01.712

європейських правил ведення агробізнесу.

У таких умовах мотиваційний механізм розвитку фермерських господарств має розглядатися як цілісна система стимулів, важелів, інструментів і умов, що спонукають фермера не лише підтримувати поточне виробництво, а й інвестувати в модернізацію, кооперацію, переробку, інновації та підвищення конкурентоспроможності. Йдеться про поєднання матеріальних стимулів із нормативною визначеністю, доступом до інформації, довірою до інституцій, можливістю отримувати державну підтримку, розвивати людський капітал і виходити на нові ринки.

Актуальність проблеми посилюється тим, що фермерські господарства, на відміну від великих аграрних підприємств, мають менший запас фінансової стійкості та часто не володіють достатніми ресурсами для швидкого технологічного оновлення. Тому саме удосконалення мотиваційного механізму може стати одним із ключових чинників переходу фермерства до інтенсивної, інноваційної та соціально відповідальної моделі розвитку.

Огляд літератури

Проблематика розвитку фермерських господарств, державної підтримки аграрного сектору, фінансового забезпечення, цифровізації та інституційної модернізації агробізнесу відображена у працях українських учених і матеріалах органів державної влади. Значну роль у формуванні наукових підходів до розвитку аграрного підприємництва відіграють праці В. Г. Андрійчука, П. І. Гайдуцького, В. В. Липчука, М. Й. Маліка, В. Я. Месель-Веселяка, П. Т. Саблука, М. М. Федорова, В. В. Юрчишина та інших дослідників.

У сучасних публікаціях акцент робиться на фінансовій підтримці фермерських господарств, цифровізації аграрного управління, розвитку інноваційних підходів до аграрного бізнесу та адаптації до стандартів Європейського Союзу. Зокрема, у дослідженні С. Лукаш розкрито стан і перспективи фінансової підтримки фермерських господарств у контексті адаптації до європейських стандартів [8]. Н. П. Юрчук і С. С. Кіпоренко аналізують цифровізацію сільського господарства як сукупність викликів і можливостей для фермерських господарств [9]. У працях, присвячених інноваційним підходам до управління аграрним бізнесом, наголошено на необхідності використання цифрових інструментів, аналітики даних і сучасних організаційних рішень [10]. А. Лівінський розглядає фермерство як форму аграрного підприємництва та підкреслює його значення для розвитку сільських територій [11].

Водночас потребують подальшого опрацювання питання комплексного поєднання державних, фінансових, цифрових, соціальних і ринкових стимулів у межах єдиного мотиваційного механізму розвитку фермерських господарств. Саме цим зумовлена необхідність систематизації відповідних інструментів та визначення їх ролі в умовах трансформації аграрного сектору.

Мета статті

Метою статті є обґрунтування теоретико-прикладних засад удосконалення мотиваційного механізму розвитку фермерських господарств в Україні та визначення основних інструментів підвищення їх ефективності, конкурентоспроможності й стійкості в умовах трансформації аграрного сектору.

Результати та їх обговорення

Фермерське господарство відповідно до законодавства України є формою підприємницької діяльності громадян із виробництва, переробки та реалізації товарної сільськогосподарської продукції [5]. Такий правовий статус поєднує ознаки сімейного, малого або середнього підприємництва з особливою роллю землі, праці та майнової відповідальності фермера. Тому мотивація до розвитку в цій сфері має багатовимірний характер: вона охоплює не лише прагнення до прибутку, а й бажання зберегти господарство, забезпечити зайнятість родини, підтримати громаду, підвищити якість продукції та зміцнити позиції на ринку.

У широкому розумінні мотиваційний механізм розвитку фермерських господарств доцільно визначати як систему взаємопов’язаних економічних, правових, організаційних, соціальних, інформаційних і технологічних стимулів, що створюють умови для активізації підприємницької поведінки

фермера. Його метою є спонукання до ефективного використання ресурсів, підвищення продуктивності, впровадження інновацій, розширення виробництва, розвитку переробки та інтеграції до сучасних ринкових ланцюгів.

Нормативною основою такого механізму є законодавство про фермерське господарство, засади державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку, а також стратегічні документи розвитку аграрного сектору [3; 5; 12]. Законодавче закріплення напрямів державної аграрної політики має важливе значення, оскільки саме правова визначеність формує довіру фермерів до державних інструментів підтримки й створює передумови для довгострокового планування.

Таблиця 1. Структурні складові мотиваційного механізму розвитку фермерських господарств

Складова механізму	Основний зміст	Очікуваний результат для фермерського господарства
Економічна	Доступ до кредитів, грантів, компенсацій, страхових і гарантійних інструментів	Зростання фінансової стійкості та можливість інвестування в розвиток
Інституційна	Прозорі правила підтримки, цифрові реєстри, зрозумілі процедури взаємодії з державою	Зниження адміністративних бар'єрів і підвищення довіри до державної політики
Технологічна	Впровадження цифрових платформ, точного землеробства, аналітики даних	Підвищення продуктивності та якості управлінських рішень
Соціальна	Розвиток зайнятості, підприємницьких компетентностей, дорадництва, кооперації	Посилення людського капіталу та соціальної стійкості громад
Ринкова	Доступ до каналів збуту, переробки, логістики, сертифікації та експорту	Розширення ринкових можливостей і збільшення доданої вартості

Джерело: сформовано автором на основі узагальнення [1; 2; 3; 8; 9; 10; 11; 12].

Одним із базових напрямів удосконалення мотиваційного механізму є державна підтримка аграріїв. Матеріали комітетських слухань з питань державної підтримки аграрного сектору засвідчують важливість поєднання бюджетних, кредитних, грантових, гарантійних і недержавних механізмів підтримки [1; 2]. Для фермерів такі інструменти мають не лише фінансове значення. Вони виконують мотиваційну функцію, оскільки знижують ризик започаткування або розширення бізнесу, підвищують упевненість у можливості модернізації та стимулюють перехід до більш продуктивних технологій.

Особливу роль відіграють програми, спрямовані на здешевлення кредитів, підтримку садівництва, тепличного господарства, тваринництва, переробки, меліорації та створення робочих місць. Узагальнення чинних програм підтримки аграріїв показує, що найбільший мотиваційний ефект мають ті інструменти, які поєднують фінансову допомогу з вимогами до результату: створення зайнятості, збереження виробництва, розвиток переробки, модернізація обладнання або вихід на нові ринки [6; 7].

Водночас державна підтримка повинна бути не фрагментарною, а системною. Фермер потребує не лише одноразового гранту чи компенсації, а зрозумілого механізму супроводу: від доступу до інформації до подання заявки, отримання фінансування, реалізації проєкту та звітування. У цьому контексті цифровізація державної аграрної політики є важливим чинником мотивації, оскільки зменшує залежність від суб'єктивних адміністративних рішень і підвищує прозорість процедур.

Державний аграрний реєстр є прикладом цифрового інструменту, який може посилювати мотивацію фермерів до легалізації діяльності, упорядкування даних про господарство та участі в програмах підтримки. За умови належного функціонування така система дає змогу спростити комунікацію між державою та

виробником, зменшити інформаційну асиметрію, забезпечити адресність допомоги та сформувати базу для більш обґрунтованої аграрної політики [1; 2; 9].

Фінансовий блок мотиваційного механізму є одним із найважливіших, оскільки саме дефіцит капіталу часто обмежує розвиток фермерських господарств. У наукових публікаціях підкреслюється, що фінансова підтримка фермерства має включати не лише банківське кредитування, а й гарантійні інструменти, компенсаційні програми, грантові ресурси, страхування та адаптацію фінансових механізмів до потреб малих і середніх виробників [8]. Для фермерів важливими є простота доступу, прийнятний рівень співфінансування, зрозумілі критерії відбору та мінімізація бюрократичного навантаження.

Поряд із фінансовими стимулами зростає значення інноваційно-технологічної мотивації. Сучасне фермерське господарство дедалі більше залежить від здатності працювати з даними, планувати виробничі процеси, застосовувати цифрові платформи, контролювати витрати, оцінювати ризики та забезпечувати якість продукції. Цифровізація сільського господарства відкриває можливості для точного землеробства, дистанційного моніторингу посівів, оптимізації використання добрив і засобів захисту рослин, автоматизації обліку та підвищення прозорості господарських операцій [9; 10].

Для фермерів цифрові інструменти мають бути не лише технологічною новацією, а й реальною економічною перевагою. Їх мотиваційний ефект проявляється тоді, коли застосування технологій дозволяє зменшити витрати, підвищити врожайність, поліпшити якість продукції, спростити звітність або отримати доступ до нових каналів збуту. Саме тому державна політика має поєднувати підтримку придбання обладнання з навчанням, дорадництвом, демонстраційними проєктами та розвитком цифрових компетентностей.

Таблиця 2. Основні інструменти стимулювання розвитку фермерських господарств

Напрям стимулювання	Інструменти	Мотиваційний ефект
Фінансова підтримка	Пільгове кредитування, гранти, компенсації, гарантійні механізми	Зменшення фінансового ризику та стимулювання інвестицій
Цифровізація	Державні реєстри, електронні сервіси, цифровий облік, аналітика даних	Підвищення прозорості, керованості та доступу до програм підтримки
Інновації	Точне землеробство, сучасна техніка, автоматизація, енергоефективні рішення	Зростання продуктивності та зниження виробничих витрат
Кооперація	Виробничі, збутові, сервісні та переробні об’єднання	Посилення переговорної позиції та доступу до ринків
Людський капітал	Навчання, дорадництво, підприємницькі компетентності, залучення молоді	Підвищення якості управління та здатності до інновацій
Переробка і додана вартість	Розвиток локальної переробки, брендування, сертифікація	Зростання доходів і диверсифікація джерел прибутку

Джерело: сформовано автором на основі [6; 7; 8; 9; 10; 11].

Важливим напрямом удосконалення мотиваційного механізму є розвиток кооперації. Для малих і середніх фермерських господарств кооперація дає змогу об’єднувати ресурси, знижувати витрати на техніку, логістику, зберігання та переробку, формувати більші товарні партії та посилювати позиції у взаємодії з переробниками, торговельними мережами й експортерами. Мотивація до кооперації виникає тоді, коли фермер бачить у ній не формальну вимогу, а практичний

інструмент збільшення доходу та зменшення ризиків.

Перспективним є також розвиток переробки сільськогосподарської продукції. Продаж сировини часто обмежує прибутковість фермерського господарства, тоді як переробка, фасування, зберігання, сертифікація та брендування створюють додану вартість. Саме тому підтримка переробних ініціатив має розглядатися як стратегічний елемент мотиваційного механізму. Вона дає змогу фермерам перейти від ролі постачальників сировини до ролі учасників повноцінних ланцюгів вартості.

Соціальна складова мотиваційного механізму пов'язана з розвитком людського капіталу. Фермер як підприємець має володіти не лише агротехнологічними знаннями, а й управлінськими, фінансовими, маркетинговими, правовими та цифровими компетентностями. Підвищення кваліфікації, дорадча підтримка, доступ до якісної інформації та обмін практичним досвідом можуть мати не менший мотиваційний ефект, ніж пряме фінансування. Розвиток фермерства як форми аграрного підприємництва прямо пов'язаний із формуванням активного власника, здатного приймати стратегічні рішення та адаптуватися до змін [11].

Окремого значення набуває євроінтеграційний вектор. Адаптація до європейських стандартів передбачає підвищення вимог до якості, безпечності, простежуваності походження продукції, екологічності виробництва, захисту ґрунтів і прозорості господарської діяльності. Для фермерських господарств це створює як додаткове навантаження, так і нові можливості. З одного боку, необхідні інвестиції у технології, сертифікацію та управлінські процедури. З іншого боку, відповідність стандартам відкриває доступ до ширших ринків, підвищує довіру до продукції та стимулює перехід до якісно нової моделі розвитку [3; 8; 12].

Удосконалення мотиваційного механізму має здійснюватися за такими основними напрямами:

1. Підвищення прозорості державної підтримки. Усі програми мають реалізовуватися за зрозумілими критеріями, з мінімальним адміністративним навантаженням і через доступні цифрові сервіси.

2. Розширення фінансових можливостей фермерів. Необхідно поєднувати пільгове кредитування, гранти, компенсації, гарантії, страхування та спеціальні інструменти для малих виробників.

3. Підтримка цифрової трансформації. Держава, громади, освітні установи та бізнес-об'єднання мають сприяти навчанню фермерів і поширенню практичних цифрових рішень.

4. Стимулювання переробки та доданої вартості. Програми підтримки мають заохочувати не лише виробництво сировини, а й створення локальних переробних потужностей.

5. Розвиток кооперації та партнерств. Об'єднання фермерів може стати важливою умовою доступу до техніки, логістики, ринків і знань.

6. Формування підприємницьких компетентностей. Дорадництво, освітні програми та практичні тренінги мають бути постійною складовою державної і регіональної аграрної політики.

7. Адаптація до європейських стандартів. Фермерські господарства повинні отримувати інформаційну, фінансову та організаційну підтримку для поступового переходу до вимог європейського ринку.

Таким чином, мотиваційний механізм розвитку фермерських господарств має бути орієнтований не лише на підтримання поточного виробництва, а й на формування довгострокової здатності до саморозвитку. Його ефективність залежить від того, наскільки фермер відчуває реальну можливість впливати на власний економічний результат, отримувати підтримку на прозорих умовах, використовувати сучасні технології та мати доступ до справедливого ринку.

Висновки

У результаті дослідження встановлено, що удосконалення мотиваційного механізму розвитку фермерських господарств в Україні має базуватися на комплексному поєднанні економічних, інституційних, соціальних, цифрових та ринкових стимулів. Фермерське господарство є не лише виробничою одиницею, а й важливим суб'єктом розвитку

сільських територій, зайнятості населення, продовольчої безпеки та підприємницької активності.

Доведено, що ключовими напрямами посилення мотивації фермерів є забезпечення прозорої державної підтримки, розширення доступу до фінансових ресурсів, цифровізація процедур взаємодії з державою, розвиток інноваційних технологій, підтримка кооперації, стимулювання переробки та формування підприємницьких компетентностей. Особливе значення має орієнтація на продукцію з вищою доданою вартістю, оскільки саме вона дає змогу підвищити прибутковість господарств і зменшити залежність від сировинної моделі виробництва.

Обґрунтовано, що євроінтеграційний напрям аграрної політики створює для фермерських господарств нові вимоги, але водночас відкриває додаткові можливості для модернізації, підвищення якості продукції та розширення ринків збуту. Тому мотиваційний механізм має бути спрямований на поступову адаптацію фермерів до європейських стандартів за умови належної фінансової, інформаційної та організаційної підтримки.

Подальші дослідження доцільно зосередити на розробленні методики оцінювання ефективності мотиваційного механізму фермерських господарств, визначенні показників його результативності та моделюванні впливу окремих інструментів державної підтримки на фінансову стійкість малих і середніх агровиробників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державна підтримка аграрного сектору у 2024 році. Державні та недержавні фонди і механізми : стенограма комітетських слухань від 06.03.2024 р. Комітет Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики. 2024. URL: https://komagropolit.rada.gov.ua/documents/sluhannja/75416.html.
2. Державна підтримка аграрного сектору 2024. Державні та недержавні фонди і механізми : рекомендації комітетських слухань. Комітет Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики. 2024. URL: https://komagropolit.rada.gov.ua/documents/sluhannja/75427.html.
3. Про схвалення Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025–2027 роках : розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.11.2024 № 1163-р. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. 2024. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/1163-2024-%D1%80.
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.04.2024 № 477. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. 2024. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/477-2024-%D0%BF.
5. Про фермерське господарство : Закон України. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. Редакція, чинна у 2024 році. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/973-15.
6. Програми держпідтримки аграріїв, що діють 2024 року. AgroPortal.ua. 2024. URL: https://agroportal.ua/news/finansy/programi-derzhpidtrimki-agrarijiv-shcho-diyut-2024-roku.
7. Держпідтримка: які програми працюють для аграріїв. AgroPortal.ua. 2024. URL: https://agroportal.ua/news/finansy/derzhpidtrimka-yaki-programi-pracyuyut-dlya-agrarijiv.
8. Лукаш С. Фінансова підтримка фермерських господарств в Україні: сучасний стан та перспективи адаптації до стандартів ЄС. Економіка та суспільство. 2024. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-179.

9. Юрчук Н. П., Кіпоренко С. С. Цифровізація сільського господарства: виклики і можливості для фермерських господарств. Агросвіт. 2024. № 19. DOI: https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.19.53.
10. Інноваційні підходи до управління аграрним бізнесом в умовах цифровізації. Агросвіт. 2024. DOI: https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.22.82.
11. Лівінський А. Розвиток фермерства як форми аграрного підприємництва в Україні. Економіка та суспільство. 2024. DOI: https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-48-52.
12. Про засади державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку : Закон України від 24.06.2004 № 1877-IV. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/1877-15.

REFERENCES

1. Committee of the Verkhovna Rada of Ukraine on Agrarian and Land Policy. (2024). State support for the agricultural sector in 2024: State and non-state funds and mechanisms: Transcript of committee hearings of March 6, 2024. https://komagropolit.rada.gov.ua/documents/sluhannja/75416.html
2. Committee of the Verkhovna Rada of Ukraine on Agrarian and Land Policy. (2024). State support for the agricultural sector in 2024: State and non-state funds and mechanisms: Recommendations of committee hearings. https://komagropolit.rada.gov.ua/documents/sluhannja/75427.html
3. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2024). On approval of the Strategy for the Development of Agriculture and Rural Areas in Ukraine for the period until 2030 and approval of the operational action plan for its implementation in 2025–2027 (Order No. 1163-r, November 15, 2024). Verkhovna Rada of Ukraine. https://zakon.rada.gov.ua/go/1163-2024-%D1%80
4. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2024). Resolution No. 477 of April 30, 2024. Verkhovna Rada of Ukraine. https://zakon.rada.gov.ua/go/477-2024-%D0%BF
5. Verkhovna Rada of Ukraine. (2024). On farming: Law of Ukraine. https://zakon.rada.gov.ua/go/973-15
6. AgroPortal.ua. (2024). State support programs for agricultural producers operating in 2024. https://agroportal.ua/news/finansy/programi-derzhpidtrimki-agrarijiv-shcho-diyut-2024-roku
7. AgroPortal.ua. (2024). State support: Which programs are available for agricultural producers. https://agroportal.ua/news/finansy/derzhpidtrimka-yaki-programi-pracyuyut-dlya-agrarijiv
8. Lukash, S. (2024). Financial support for farms in Ukraine: Current state and prospects for adaptation to EU standards. Economy and Society. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-179
9. Yurchuk, N. P., & Kiporenko, S. S. (2024). Digitalization of agriculture: Challenges and opportunities for farms. Agrosvit, 19. https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.19.53
10. Innovative approaches to agricultural business management in the context of digitalization. (2024). Agrosvit, 22. https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.22.82
11. Livinskyi, A. (2024). Development of farming as a form of agricultural entrepreneurship in Ukraine. Economy and Society. https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-48-52

12. Verkhovna Rada of Ukraine. (2004). On the principles of state agrarian policy and state rural development policy: Law of Ukraine No. 1877-IV. https://zakon.rada.gov.ua/go/1877-15

Oleksandr Shevchenko, PhD Student, State Biotechnological University, Ukraine

Improvement of the motivational mechanism for the development of farms in Ukraine under the transformation of the agricultural sector

Abstract
The article examines the theoretical and applied foundations for improving the motivational mechanism of farm development in Ukraine under the conditions of transformation of the agricultural sector. It is substantiated that the motivational mechanism of farming cannot be reduced solely to material incentives, as its content encompasses economic, institutional, social, organizational, and technological factors. It is demonstrated that the development of farms depends on the combination of state support, access to financial resources, digitalization of management processes, human capital development, expansion of cooperation, and the formation of a transparent regulatory environment. Particular attention is paid to the role of the State Agrarian Register, state support programs, financial instruments, innovative technologies, and agricultural processing as key components of agricultural entrepreneurship motivation. It is determined that digitalization, precision agriculture, data management, development of advisory services, and enhancement of farmers' entrepreneurial competencies constitute essential prerequisites for the transition from an extensive production model to an intensive model of sustainable development. The significance of the European integration vector of state agricultural policy is revealed, which involves the adaptation of farms to European standards of quality, safety, environmental sustainability, and transparency of economic activity. A structural model of the motivational mechanism for farm development is proposed, integrating financial, institutional, innovative, social, and market-based incentives. It is concluded that the effective improvement of the motivational mechanism is achievable under the conditions of synergy between state policy, farmers' self-development, digital transformation, cooperation, and a focus on higher value-added production.

Keywords: farms; motivational mechanism; agricultural sector; state support; digitalization; financing; European integration; sustainable development.

Cite as: Shevchenko, O. (2025). Improvement of the motivational mechanism for the development of farms in Ukraine under the transformation of the agricultural sector. *Economic analysis,* 35 (1), 712-761. DOI: https://doi.org/10.35774/econa2025.01.712